

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Un cm² 60 bani pentru odată; dacă se publică de mai multe ori, se dă rabat corespunzător. Insertiunile se adresează ADMINISTRĂȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, strada 1 Mai, nr. 35.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază. — Scrisorile nefrancate se refuză.

ABONAMENTUL:

Pe un an: 24 lei
Pe 6 luni: 12 lei
Pe 3 luni: 6 lei

Credința noastră

4. Sfânta Scriptură - Cartea Bisericii

a) Sfintele Scrieri s-au dat Bisericii.

Învățăturile Bisericii noastre, sfintele ei slujbe și rânduiri își au rădăcina în Sfânta Tradiție și Sfânta Scriptură. Acestea două se întregesc una pe alta. Cum în Sfânta Scriptură nu s-au scris toate (Ioan 21, 25), rezultă că Sfânta Scriptură trebuie completată cu cele cuprinse în Sfânta Tradiție. De altfel și Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție au fost date Bisericii. Mîntuitorul a dat Sfinților Apostoli întreaga Evanghelie. Aceștia au propovăduit prin viu grai Evanghelia primită deci tot prin viu grai; o parte însă a fost scrisă. Și cele scrise și cele nescrise au fost adresate către Biserică, și — îndeosebi — Sfinții Apostoli au poruncit episcopilor (și preoților) să păstreze fără schimbare cele primite în scris sau prin viu grai, să se țină de „învățătura cea sănătoasă”, de „cuvîntul cel adevărat” și să se ferească și să ferească pe credincioși de învățăturile false, „să mustre pe cei potrivnici” (Tit 1, 1. 9; 2, 1. 7; I Tim. 6, 3; II Tim. 1, 13).

Însăși Sfânta Scriptură este Cartea Bisericii. De ce? — Pentru că în Vechiul Testament aceste scrieri erau păstrate în chivotul din Sfânta Sfintelor, date în seama arhierului, templul fiind centrul de unde se răspîndea Cuvîntul Sfînt și adevărata lui tîlcuire. Așa poporul evreesc avea garanția că Scriptura Sfîntă nu e falsificată și nici tălmăcită greșit.

Scrierile Noului Testament (Sfintele Evanghelii, Faptele Apostolilor, Epistolele, Apocalipsa) de asemenea s-au păstrat la început de către Bisericile cărora le-au fost adresate (Biserici de limbă ebraică sau greacă, ca de exemplu Bisericile din Tesalonic, Filipi, Corint, Roma — unde creștinii vorbeau limba greacă, etc.), ca să fie adunate într-o singură carte prin hotărîrea tuturor Bisericilor apostolești, care aveau nu numai Scrierile Sfinte, ci și tradițiile pe care le-au primit de la Sfinții Apostoli. Așa s-a putut încheia Noul Testament numai din scrieri care aveau garanția că sînt de la Sfinții Apostoli (Sf. Apostoli Matei, Ioan, Pavel, Petru), sau de la ucenicii acestora (Marcu, Luca, Iacob, Iuda). Ele s-au scris în diferiți ani, între 44—100 d. Hr.

Cea dintîi este Sf. Evanghelie de la Matei, scrisă în anul 44 d.Hr. în limba ebraică, iar cele din urmă sînt Sf. Evanghelie de la Ioan și cele trei epistole ale Sf. Ap. Ioan, scrise între anii 95—100 d. Hr. Date fiind Bisericii, Biserică le-a păstrat și le-a apărut de orice falsificare.

b) Canonul Sfintei Scripturi și scrierile false (zise apocrife).

Biserică, primind și păstrînd Sfintele Scripturi, a înlăturat totodată acele scrieri și propovăduiri care veneau de la apostoli falși, care s-au făcut singuri pe sine apostoli. Căci — încă în vremea Sfinților Apostoli — au răsărit unii „apostoli mincinoși”, care propovăduiau o „altă evanghelie” (II Cor. 11, 4. 13). Astfel de „apostoli mincinoși” au continuat să propovăduiască și după anul 100. Așa

că între credincioși circulau Evanghelii, Faptele Apostolilor, Epistole și Apocalipsa adevărate, dar și evanghelii, faptele apostolilor, epistole și mai multe apocalipse false, puse însă sub numele Sfinților Apostoli Andrei, Petru, Ioan, Matei, Toma, Pavel ș. a.

Cine le putea deosebi pe unele de altele? Numai Biserică, mai ales prin ierarhii ei, adunați în sinoade, căci Biserică a primit de la Sfinții Apostoli, de la Bisericile apostolești, cu episcopi așezați de Sfinții Apostoli (ucenici ai Apostolilor), moștenirea adevăratei învățături și cunoștința scrierilor cu adevărat însuflăte de Duhul Sfînt, cu adevărat scrise de Sf. Apostoli și de ucenicii lor. Așa s-a stabilit în sinoadele de la Cartagina, Antiobia, Laodiceia (sec. IV), la Sinodul I Ecumenic de la Niceea (325), unde au fost episcopi din toată lumea (și episcopul Teofil de la Tomis — Constantința de azi) ș. a. — care scrieri sînt Sfânta Scriptură: Vechiul Testament — după rînduiala de pe vremea Mîntuitorului —, Noul Testament — după cele primite de la Sf. Apostoli și ucenicii lor.

Aceste scrieri au primit numele de Canonul Sfintei Scripturi (încheiat definitiv de Biserică în sec. V), adică de îndreptarul (cuvîntul „canon” avea înțelesul de: băț de măsurat, normă, măsură, „colecție” normativă) cel adevărat al credinței creștine, de normă a credinței.

Așa a rămas în Biserică noastră pînă astăzi Canonul Sfintei Scripturi fără schimbare, scrierile

false (zise apocrife) fiind înlăturate pentru totdeauna dintre Scrierile adevărate.

Această Sfîntă Scriptură — care e folosită și azi în Biserică Ortodoxă — cuprinde la Vechiul Testament: 39 cărți (scrieri) canonice și 14 cărți ne-canonice (acestea sînt „bune de citit”, adică — deși nu-s canonice — cuprind lucruri ziditoare de suflet), iar la Noul Testament 27 cărți canonice. Această Sfîntă Scriptură (Vechiul Testament scris în l. ebraică apoi tradus în l. greacă, iar Noul Testament scris în l. greacă — cu excepția Sf. Evanghelii după Matei, scrisă în ebraică și tradusă în greacă), folosită de creștini la început în l. greacă s-a tradus apoi în l. latină și alte limbi (avîndu-se la bază și textul ebraic și cel grecesc).

Deci Sfînta Scriptură a Bisericii este adevărata Sfînta Scriptură, pe care pe urmă au folosit-o și alte grupări religioase. Acestea au primit-o de la Biserică. Biblia, fiind a Bisericii, Biserică este aceea care, nu numai a păstrat-o și transmis-o, ci a și tîlcuit-o și o tîlcuiește după rînduiala apostolică, după adevăr, și nu după închipuirea unuia sau altuia. Biserică o dă credincioșilor — în ediții diferite, dar și la toate sfintele ei slujbe — și le explică înțelesul cel adevărat, ca astfel citirea Sfintei Scripturi să nu fie prilej de rătăcire, ci izvor de apă vie, care rodește în fiecare cel ce trăiește după această rînduială — spre mîntuire.

Căci Cuvîntul lui Dumnezeu este viață veșnică pentru tot cel ce crede și face cele plăcute Domnului și Bisericii Sale.

† NICOLAE

Mitropolitul Ardealului

Gînduri despre Ortodoxie¹⁾

Sărbătorim astăzi Duminică Ortodoxiei. Precum știm, această sărbătoare a fost așezată de Sf. Părinți într-o amintirea biruinței dreptei credințe, adică a Ortodoxiei, împotriva iconoclasmului și a altor erezii, care au încercat să tulbure și să schimbe credința cea adevărată.

De atunci, din sec. VIII, pînă astăzi, în toate Bisericile ortodoxe se prăznuiește această biruință a Ortodoxiei, cînd sînt pomeniți toți aceia care — de-a lungul secolelor, de la Sf. Apostoli și pînă astăzi — au stat neclintiți în Legea lui Iisus Hristos, în credința cea adevărată, trăindu-și viața după această credință, mergînd uneori, în secolele trecute, pînă la jertfirea vieții.

Amintirea aceasta a tuturor celor ce au trăit înaintea noastră în toate Bisericile Ortodoxe, deci și în Biserică Ortodoxă Română, și s-au străduit, au luptat, s-au jertfit pentru dreapta credință, ne face pe noi, cei de azi, să medităm asupra Ortodoxiei, asupra rolului ei în vremea noastră.

După convingerea noastră, Ortodoxia este aceea care a păstrat întreg tezaurul de credință și de dar dumnezeiesc, pe care l-a adus Iisus Hristos în lume, pe care l-a transmis Sfinților Săi Apostoli și care, la rîndul lor, l-au transmis ucenicilor lor și

aceștia din generație în generație l-au transmis pînă astăzi.

Ortodoxia deci este plenitudinea vieții în Iisus Hristos, în Biserică Sa, în istorie, de-a lungul secolelor pînă la sfîrșitul veacurilor.

În Ortodoxie avem dreapta credință, adică învățătura cea adevărată pe care ne-a descoperit-o Iisus Hristos despre Dumnezeu, despre voia Lui față de noi oamenii și pe care am păstrat-o neschimbată în Biserică noastră și neschimbată și nefalsificată o vom păstra și de acum înainte.

Ortodoxia este plenitudine, pentru că nu are numai dreapta învățătură, ci ea are și adevărata închinare, care trebuie să i se aducă lui Dumnezeu „în duh și adevăr”, așa cum ne-a dat-o Iisus Hristos și cum ne-au transmis-o Sf. Apostoli și Sf. Părinți ai Bisericii noastre.

În inima Ortodoxiei stă Sf. Liturghie, pe care a așezat-o Mîntuitorul Însuși la Cina cea de Taină, pe care au săvîrșit-o Sf. Apostoli după Înălțarea Domnului și Pogorîrea Duhului Sfînt și pe care, de atunci și pînă astăzi, o săvîrșim în toate bisericile, la toate sf. altare, căci Însuși Iisus Hristos este cel ce o săvîrșește prin arhieriei, preoții și diaconii Săi.

Ortodoxia este plenitudine, pentru că pe lîngă adevărata credință, pe lîngă adevărata închinare, are și viața cea adevărată, temeinicită pe dragostea

(Continuare în pag. 2)

* Din cuvîntul rostit de I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului în Catedrala mitropolitană din Sibiu, Duminică, 15 martie 1970.

Gânduri despre Ortodoxie

(Urmare din pag. 1)

de Dumnezeu și de semenii, izvorită din dragostea pe care El o revarsă asupra tuturor și prin noi se răspîndește ca o lumină, ca o mîngîiere, ca o bună-tate, ca o dragoste care pe toate le înalță, pe toate le pătrunde, pe toate le ajută spre perfecționare continuă.

Așadar, în Ortodoxie găsim pe Iisus Hristos, Cel ce ne-a descoperit adevărata învățătură despre Dumnezeu și voia Lui cea sfîntă, El fiind Învățătorul cel Mare; îl avem pe Acela care s-a jertfit pe Sine și care ne-a dat jertfa Lui s-o aducem pe masa sf. altar, adică pe Arhiereul cel Mare, care lucrează în și prin toți arhierii; îl găsim și pe Acela care ne-a îndrumat și ne îndrumază pașii vieții noastre pentru ca întru dragoste să fim icoane ale lui Dumnezeu care este dragoste, să devenim „dumnezei” răspînditori de dragoste în jurul nostru.

Ortodoxia păstrează cele ce Iisus Hristos le-a propovăduit cu cuvîntul și ce au învățat Sfinții Săi Apostoli în scris sau prin cuvînt. Dacă avem convingerea aceasta, ea are mare însemnătate în epoca noastră, care este și epoca ecumenismului, în care se caută fața curată a credinței creștine, prin înlăturarea a ceea ce secolele au adăugat la adevărul creștin și prin scoaterea în lumină a adevărului divin.

Noi care avem Ortodoxia, adică dreapta credință, adevărul deplin, pe Iisus Hristos în plenu-

dinea Lui, în fiecare Biserică vedem și cunoaștem latura cea adevărată, elementul adevărat și bun pe care îl are, dar îi vedem și mărginirile și căutăm ca prin dragostea noastră frățescă, prin mărturisirea credinței noastre, prin arătarea vieții noastre, a sfințelor noastre slujbe, să deschidem perspectiva largă a plenitudinii, ca să se deschidă toți față de adevărul întreg, față de Hristos, Adevărul cel necuprins și veșnic.

Spiritul poporului nostru este unul de echilibru și armonie, un spirit care caută să cuprindă pe toți fiii săi într-o unitate deplină, care își întinde brațele frățesti față de naționalitățile conlocuitoare, față de toate popoarele lumii, pentru ca, în colaborare, toate popoarele să-și poată făuri o viață mai bună și mai fericită pe pămînt. Iar Biserica noastră, sprijinitoare a vieții celei noi din patria noastră, în același spirit de armonie și echilibru se înfrățeste cu celelalte culte din țara noastră pentru a conlucra la propășirea poporului și la pacea a toată lumea, și aduce împreună cu alte biserici partea sa de activitate la întărirea prieteniei dintre popoarele lumii.

Păznuind deci Duminica Ortodoxiei, se cuvine să vedem tot ceea ce e bun și valoros și la alte Biserici și, iubindu-ne dreapta credință, să prețuim și să ne apropiem în dragoste de toți cei ce cred în Hristos, ca în spiritul dragostei nu numai să preamărim pe Iisus Hristos, ci și să aducem împreună roadele iubirii de semen, de patrie, de pace și progres.

Credință și fapte

Cartea: „Învățătura de credință creștină ortodoxă” numește credința în Dumnezeu „primirea ca adevărate a tuturor adevărilor descoperite mai presus de fire de Dumnezeu, în vederea mîntuirii noastre”. Sau cum spune Sf. Ap. Pavel: „Credința este adevărarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute” (Evrei 11, 1).

Așadar, adevărurile de credință ale Bisericii Ortodoxe se întemeiază pe descoperirea făcută de Dumnezeu și cuprinsă în Sf. Scriptură și în Sf. Tradiție.

Întărirea și confirmarea lor nu are lipsă de „arătări miraculoase”, de „semne văzute” și de „proorocii” din partea unuia sau altuia dintre credincioși. Cei ce caută astfel de „semne” în dovedirea credinței nu sînt „tari în credință”, ci slabi în credință. Tăria și adevărul credinței religioase nu se dovedește prin astfel de semne și vederi a ceea ce nu se poate vedea, ci prin primirea cu încredere a tuturor adevărilor mîntuitoare aflate în Sf. Scriptură și Sf. Tradiție, păstrate și vestite în lume în mod neschimbat de Biserică.

O astfel de credință luminoasă, întemeiată pe descoperirea lui Dumnezeu prin Iisus Hristos, este o putere spirituală care ține îndreptată viața noastră spre Dumnezeu, este un far călăuzitor al vieții noastre pe calea binelui și a mîntuirii. Ea este ca o scară de la pămînt la cer, pe treptele căreia ne apropiem de Dumnezeu și cunoaștem prin ea tainele dumnezeiești, dar, în același timp, ne luminează viața, ne dă curaj, împacă pe cei învrăjbiți și alungă munți de patimi de pe sufletele oamenilor.

Adevărul credincios nu își întemeiază credința pe așa zise „vedenii”, „arătări miraculoase” sau „proorocii” ale unora sau altora din semenii lor. El este încredințat că Mîntuitorul nostru Iisus Hristos ne-a descoperit atîta cît era necesar pentru mîntuirea noastră, că El prin jertfa de pe cruce pe Golgota ne-a dăruit împăcarea cu Dumnezeu-Tatăl. De aceea ultimele cuvinte ale Sale pe cruce au fost: „Săvîrșitu-s-a”.

Fericirea și mîntuirea sufletelor se dobîndește prin credința noastră dreaptă și prin roadele acesteia, prin faptele cele bune, după cum a spus însuși Domnul: „Fericii cei ce ascultă cuvîntul lui Dumnezeu și îl împlinesc pe el” (Luca 11, 28).

Privim cu toți primăvara o grădină cu pomi. Cît de frumoasă este ea cu toți pomii înfloriți. Dar oricît de frumoase sînt florile, nu toate aduc rod. Unele sînt luate de vînt înainte de a prinde rod; la alți pomi rodul e nimicit de viermi, pînă nu se coace. Tot astfel și credința nu este adevărată și mîntuitoare decît atunci cînd se arată prin fapte.

Trebuie însă să luăm mereu aminte și la aceea, că Sfinții Părinți nu au cerut și nu au căutat

semne și arătări pentru credința lor. Mai de grabă ei au mărturisit nevrednicia și neputința vederii lui Dumnezeu cu simțurile noastre în această viață. Ei au mărturisit și propovădit că în lume creștinul cunoaște pe Dumnezeu prin credință nu prin vedere și ne-au îndemnat să trăim adevărul credinței și să nu căutăm vedeniile, care pot să fie de la cel rău. În scrierile lor găsim, nu odată, îndemnul să ne vedem și să ne recunoaștem greșelile și să nu căutăm vederea celui necuprins.

Creșterea în credință, în credința cea adevărată, se ajunge prin primirea și îndeplinirea celor descoperite nouă de Dumnezeu, după cum spune Sf. Ap. Petru: „Puneți și din partea voastră toată sîrguința și adăugați la credința voastră fapta bună, iar la fapta bună cunoștința” (II Petru 1, 5).

Se mai întîmplă uneori să întîlnim credincioși care pretind că știu cînd e sfîrșitul lumii. Istoria Bisericii face amintire de astfel de prooroci, dar proorociile lor s-au dovedit neadevărate. Ei sînt ca proorocii despre care zice Dumnezeu prin proorocul Ieremia: „Eu nu i-am trimis, nici nu le-am dat poruncă, și nici nu le-am grăit. Ei vestesc niște vedenii mîncinoase, proorocii deșarte, înșelătorii și închipuirii ale inimii lor” (Ieremia 14, 14).

Cît privește despre sfîrșitul lumii cuvîntul Sfinței Scripturi este lămurit și precis: „De ziua și ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl” (Matei 24, 3). Pentru aceea Sf. Evanghelist Ioan ne îndeamnă: „Iubiților, nu dați crezare oricărui duh, ci ispițiți duhurile, de sînt de la Dumnezeu, fiindcă mulți prooroci mîncinoși au ieșit în lume” (I Ioan 4, 1).

Aceste cîteva texte din Sf. Scriptură sînt îndestulătoare să ne arate că credința cea adevărată, credința luminoasă și dreaptă, în care au trăit părinții și strămoșii noștri se întemeiază pe descoperirea lui Dumnezeu în Iisus Hristos și ne-a fost transmisă de Sfinții Apostoli, de sfinți și de mucenici, păstrată și vestită mereu de Biserică.

Ea nu este de obîrșie recentă, nu se întemeiază pe arătări, pe „semne” și „vederi” îndoielnice, nu se naște și nu se întreține prin închipuiri de ale oamenilor sau prin vestiri deșarte. Dacă uneori în Sf. Scriptură sau în rugăciunile Bisericii întîlnim cuvîntul de vedere a lui Dumnezeu, aceasta se înțelege în sensul spiritual, al unei trăiri prin credință și nu prin vedere și arătare a simțurilor.

Așa spunem de pildă la Paști: „Învierea lui Hristos văzînd, veniți să ne închinăm Sfîntului, Domnului Iisus, Unuia Celui fără de păcat”, prin aceasta înțelegînd că noi vedem în chip duhovnicesc, cu ochiul credinței pe Hristos cel înviat, credem în El după mărturia Sfinților Apostoli, care l-au văzut, la timpul lor, pe Iisus cel înviat.

Tot astfel la Sf. Liturghie, după binecuvîntarea preotului cu cuvintele: „Mîntuiește, Doamne, po-

Sfîntul Grigorie Palama

În Duminica II-a din Postul Mare, în fiecare an, Biserica noastră face pomenirea celui dintre Sfinți Părintelui nostru Grigorie Palama. Cinstirea și pomenirea i se face pe bună dreptate ca unui luptător și apărător al învățaturii Bisericii noastre Ortodoxe.

Sfîntul Grigorie Palama s-a născut în Constantinopol în anul 1296 și a trăit 63 ani, pînă în 13 noiembrie 1359, adormind întru Domnul chiar la sărbătoarea Sf. Ioan Gură de Aur. Părinții lui au fost originari din răsăritul Asiei Mici și curînd după căsătorie se stabilesc în Constantinopol. Tatăl său, Constantin, era membru al Senatului și consilier intim al împăratului Andronic al II-lea. Om cu viață morală integră, cu chibzuială și bună judecată la toate, Constantin este chemat de împăratul Andronic ca pedagog al nepotului său Andronic al III-lea. Evlavia și blîndețea lui îl făcuseră să fie iubit de toți. El iubea mult de tot și tagma călugărească, de aceea; înainte de moarte, se călugărește sub numele de Constanțiu. Moare, însă, mult prea de vreme, lăsînd în grija lui Dumnezeu și a soției sale îndurerate, Kale, cei cinci copii ai săi, trei băieți și două fete, dintre care cel mai mare, Grigorie, abia împlinise vîrsta de 7 ani.

La această vîrstă, micul Grigorie este dat să studieze științele laice, ca să fie înarmat cu toate cunoștințele vremii pentru viață. Era foarte silitor la învățătură. Fiind destul de tînar și avînd unele greutăți în exprimarea cuvintelor, tînarul Grigorie își luase obiceiul ca înainte de a începe lecțiile să se închine de trei ori Născătoarei de Dumnezeu, ca să-i ajute să spună lecțiile mai ușor. Pentru progresele ce le făcea la gramatică, retorică, fizică, logică și la toate disciplinele aristotelice era lăudat și prețuit chiar de împăratul Andronic al II-lea.

Cunoscînd științele laice ale vremii, avînd și unele cunoștințe religioase, tînarul Grigorie simțea mai multă atracție pentru meditație și viața religioasă, fiind în strîns contact cu unii monahi din Atos. Încă din floarea vîrstei și-a pus gîndul să intre în viața monahală, ducînd un regim de asceză aspră. Un bun învățător întru cele duhovnicești i-a fost Teolept, care, după o ucenicie în Atos, ajunge mitropolit al Filadelfiei. De la acesta a deprins disciplina vegherii și a rugăciunii mintale, încă din viața de laic.

La vîrsta de 21 de ani trece în Grecia și cîndă toate mănăstirile din Tracia și Macedonia. În contactul avut cu monahii din aceste locuri, aceștia au avut ocazia să se minuneze de înalta știință și virtuțile alese ale tînarului Grigorie. În primăvara anului 1318 pleacă cu frații săi și se opresc la muntele Atos, iar după cîțiva ani în Salonic, unde este hirotonit preot. Pentru a evita zgomotul vieții orașenești se retrage cu zece monahi într-un schit pe Muntele Veria, unde trăiește o viață intensă duhovnicească. Era în al treizecilea an al vieții sale. Faima ieromonahului Grigorie începe să crească în orașele Veria și Salonic, precum și în împrejurimi pentru viața lui curată, dar mai ales pentru firea lui trupească, curățită de patimi.

Prima scriere a Sf. Grigorie Palama este o omilie: „Despre intrarea și petrecerea Născătoarei de Dumnezeu la templu”, dar principala sa activitate o găsim în controversa și discuția purtată cu monahul Varlaam.

Cine este acest monah Varlaam?

Unii zic că ar fi fost la început ortodox și apoi trecut la catolicism, alții, din contră, spun că ar

(Continuare în pag. 4)

porul Tău și binecuvîntează moștenirea Ta”, credincioșii răspund: „Văzut-am lumina cea adevărată, primit-am Duhul cel ceresc, aflat-am credința cea adevărată, nedespărțitei Sfinței Treimi închinîndu-ne că aceasta ne-a mîntuit pe noi”. Și aici, ca și în alte locuri biblice în care se vorbește despre vederea luminii dumnezeiești noi înțelegem o vedere spirituală, duhovnicească, o trăire tainică cu Hristos și nici decum o vedere și cuprindere a lui Dumnezeu prin simțuri, cu ochii aceștia trupești adică. Spre această credință adevărată, luminoasă și mîntuitoare, credință în care au trăit strămoșii și părinții noștri, ne cheamă Biserica mai ales în vremea sfîntului post al Paștilor. În ea să rămînem statornici, neabătuți, tari și să o dovedim în chip neînterupt prin faptele noastre cele bune, pentru că: „Credința fără de fapte este moartă” (Iacov 2, 20).

Prot. V. Coman

Alexandru Ioan Cuza

— 150 de ani de la nașterea sa —

În 20 martie a. c. s-au împlinit 150 ani de la nașterea lui Alexandru Ioan Cuza, primul domn al Principatelor Române, ctitor al statului român modern, care a adus cele mai largi reforme în favoarea maselor populare din timpul său. Această aniversare a fost sărbătorită în cadrele unor deosebite festivități în țară și peste hotare.

Actul alegerii sale simultane ca domnitor în ambele principate, întâi la Iași în 5 ianuarie 1859, apoi la București în 24 ianuarie 1859, a stîrnit o vie bucurie și o mare nădejde.

Înflăcărat patriot în care ardea dorul „de a face ca poporul român să dobîndească sub domnia lui toate libertățile de care se bucură națiunile cele mai înaintate...”, după cum el însuși a accentuat, Alexandru Ioan Cuza, înconjurîndu-se de elementele cele mai progresiste ale vremii în frunte Mihail Kogălniceanu, a reușit în 7 ani, pînă la detronarea sa, să înfăptuiască o legiferare democratică pentru țărănimea pe care a împroprietărit-o cu pămînt și alte reforme fundamentale pe plan politic, social și cultural.

„...Românii din Transilvania, scria în Memorandumul său Alexandru Papiu Ilarian, au înmînat personal lui Cuza în anul 1860, citat recent de revista „Magazin Istoric”, în împrejurările de față, numai în Principate privesc, numai de aici așteaptă semnul, numai de aici își văd scăparea.

Cînd s-a ales Cuza Domn entuziasmul la românii Transilvaniei era poate mai mare decît în Principate... Un lucru ni se pare a fi mai mult decît sigur: că românii de peste Carpați, bărbați și femei, bătrîni și tineri, toți ar fi gata de a muri pentru Domnul Cuza“.

Iată numai un ecou din cele multe din care reiese de cîtă dragoste și cîte speranțe s-au pus în domnia lui Al. I. Cuza.

Lovitura de stat din 2/14 mai 1864 care a înlăturat Adunarea dușmănoasă proiectelor și legiferărilor sale, a fost urmată de un plebiscit între 10/22 mai și 14/26 mai, care a aprobat „Statutul”, respectiv noua constituție și noua lege electorală, cu un rezultat care a uimit întreaga străinătate.

Sfîrșitul tragic al domnitorului, debarcarea sa prea de timpuriu de o într-adevăr „monstruoasă coalitie”, de conspirația unui mănunchi din clasa de sus, care nu vedea cu ochi buni măsurile sănătoase ale lui Alexandru Ioan Cuza au întîrziat mult evenimentele care au urmat și care au dus pînă la urmă la Unirea cea mare și sfîntă din decembrie 1918.

Memoria și chipul luminat al lui Al. I. Cuza va rămîne în permanență în inimile românilor de pretutindeni.

În statul nostru de astăzi, asemenea figuri istorice sînt prețuite și cinșite așa cum se cuvine.

N. D. Găvozdea

CUZA-VODĂ

Alexandru-Ioan întii
României „căpătii” —
Om cu carte și cinștit,
Cum poporul a voit!

El din două Principate,
Nu prea mari și dezbinat
A făcut o „țară-rai”
Cum a vrut bravul Mihai.

A pus legi și rînduială
Nu a stat la tîrguială
Cu acei ce buzureau
Și de țară nu-i dureau.

Cu gînd bun și cumpătat
Oaste bună a format:
Românași — de-acum stăpîni
Pe pămîntul din bătrîni.

Pentru acestea — ș-alte fapte,
Tot atî de minunate,
Este-acum sărbătorit,
De tot poporul cinștit.

Nicolae Isac

— Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzînd ei faptele voastre cele bune să mărească pe Tatăl vostru cel din ceruri (Matei 5, 16).

— Fiți desăvîrșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvîrșit este (Matei 5, 48).

OMAGIU compozitorului Nicolae Lungu

In fond a omagia înseamnă a recunoaște deosebite înfăptuiri de caracter altruist și a mulțumi celui ce le-a înfăptuit.

Multe sînt realizările și activitățile prin care compozitorul, dirijorul și profesorul Nicolae Lungu de la Institutul Teologic din București s-a dăruit oamenilor! Zeci de mii de însuflețite și rodnice prelegeri și cursuri de muzică, dăruite elevilor și studenților săi; sute de pagini dense, alcătuint manuale de autentică valoare pedagogică; mii de pagini de muzică psaltică tradițională — transcrisă și în notație liniară — concretizată în atîtea cărți de cult, elaborate fie singur, fie în colaborare, totdeauna cu supremă binecuvîntare arhierescă; mii și mii de repetiții corale — agreabile și eficiente — cu formații laice sau bisericești; sute și sute de concerte și „liturghii” în care s-a dăruit ca dirijor deosebit de talentat și mult însuflețitor; nenumărate creații muzicale, înălțătoare prin frumusețea lor originală sau prin măiestria înveșmîntării armonico-polifonice a unor melodii existente, întreaga creație caracterizîndu-se prin o ținută etică de necontestată curăție.

La cei 70 de ani împliniți, expresia chipului maestrului Nicolae Lungu este încă tînără, comunicînd un binefăcător optimism, tîlmăcind o nedezmințită noblețe sufletească.

Este atî de reconfortant să-i poți auzi cuvîntul blînd, măsurat, izvorît din acea sinteză a conștiinței și a dragostei creștinești pe care poporul nostru o numește omenie.

Dar acel început de zîmbet, expresie — uneori — a biruinței asupra unor mîhniri personale, fără a uita eventualele amărăciuni ale apropielii, zîmbet totdeauna iertător, cald, întăritor.

Ce omagiu mai autentic îți putem aduce, Stimate Maestre, alături de cei ce te-au sărbătorit în chip festiv în Capitala țării, decît mulțumindu-ți, iubindu-te tot mai mult, cîntîndu-ți și ascultîndu-ți cu tot mai mult folos sufletească valoroasele creații muzicale.

Acestea să le aducem mereu în dar.

Gheorghe Șoima

O zi de înălțare sufletească

Cea de-a doua Duminică din Sfîntul și Marele Post al Învierii Domnului, 22 martie 1970, cu tot caracterul sobru ce-l poartă de altfel aceste zile de reculegere sufletească, a îmbrăcat haină de mare sărbătoare la Caransebeș, zi în care s-au întîlnit fiii cu părinții lor duhovnicești.

A fost o nespūsă bucurie pentru profesorii, elevii și ostenitorii Seminarului teologic din localitate, aceea de a primi vizita Înălților Chiriarihi, cîrmuitorii destinelor celor trei eparhii — Timișoara, Arad și Oradea — ce și-au încredințat formarea viitorilor slujitori ai altarelor strămoșești acestui așezămînt de lumină.

Atmosfera înmiresmată de dumnezeiască slujbă la Catedrală, în cursul dimineții, s-a păstrat în toată curgerea zilei. Sfînta Liturghie a fost săvîrșită de Înalt Prea Sfîntul Mitropolit Nicolae al Banatului și Prea Sfîntul Episcop Teoctist al Aradului și locuitor al Oradei, înconjurați de un sobor de preoți și diaconi, dintre profesorii și preoții din loc, avînd în frunte ca distins oaspete pe P. C. părinte profesor dr. Isidor Todoran, rectorul Institutului Teologic Universitar din Sibiu, care a și roștit predica zilei. Răspunsurile au fost date de către corul Seminarului teologic.

În timpul Sfintei Liturghii, Înalt Prea Sfîntul Mitropolit Nicolae a hirotonit într-un preot pe unul dintre absolvenții școlii, diaconul Petru Cosma, pe același Prea Sfîntul Episcop Teoctist hirotesind-l într-un duhovnic. La sfîrșitul slujbei Înalt Prea Sfîntia Sa într-un cuvînt ocazional a subliniat însemnătatea momentului trăit împreună, ierarhi, dascăli de teologie, învățați și credincioși, pentru viața bisericească locală și în special pentru cea a școlii. A exprimat de asemenea mulțumiri Prea Sfîntului Episcop Teoctist și P. C. părinte rector Isidor Todoran pentru cinșirea ce au arătat-o școlii, protopopiatului și parohiei Caransebeș, ca și bucuria tuturor celor prezenți de a-i fi putut avea ca oaspeți.

Prea Sfîntul Episcop Teoctist apoi a evidențiat rolul pe care școala teologică îl are în cultivarea tradițiilor ortodoxe și naționale, dînd îndrumări pentru formarea tinerelor vîrstare și pe mai departe, cu toată grija cuvenită, în acest mediu propice scopului ales.

După împlinirea programului de la biserică, s-a servit o masă comună la Seminarul teologic.

În după amiaza zilei, într-un cadru solemn subliniat de cuvîntul introductiv al C. diacon Dumitru Abrudan, directorul școlii, P. S. Episcop Teoctist a cuvîntat despre: „Urmarea lui Hristos, condiție esențială în formarea personalității adevăratului slujitor al Bisericii”. Prea Sfîntia Sa a subliniat în mod deosebit identitatea dintre cei doi termeni enunțați — urmarea lui Hristos și personali-

Gînduri creștinești

Fiecare om este martorul ostenețelor și lacrimilor, grijilor și strădaniilor mamei care a luptat, a visat și a plîns pentru el. Răbdarea, prietenia, bunătatea, blîndețea, dragostea, credința, — sînt flori nevestețite care înfloresc în sufletele noastre, dacă ne-a fost dragă mama. Ceva plăcut și cald tresare în noi cînd ne gîndim la ea, cînd vorbim despre ea, cînd ne rugăm pentru ea. Cînd ne amintim că ea totdeauna ne-a rubit, știm că-i datorăm cinșire, ascultare și iubire. Ea pentru noi totdeauna a voit să ducă la altarul lui Hristos și al Preacuratei tot ce a putut culege din grădina ei: Coliva, păștițele, pausele, luminile, vinul, pîinea, florile cele mai cuviincioase și alte daruri, pentru ca altarul să sfîntească darul precum este scris.

De a trecut prin ispite grele, de-au fost triste ceasurile ei, de a îndurat dureri apăsătoare pentru fiii ei, mama a fost și este fericită prin darul lui Dumnezeu. Fuga în Egipt, fuga de Irod, plîngerea din Rama și alte fapte evanghelice ne arată cum Dumnezeu a pus în sufletul mamei grija și iubirea pentru prunci. Ea se jertfește pentru viața lor, se consumă pentru sufletul lor. La sînul ei se află căldura liniștii.

Mai ținem noi în minte oare alintările mamei? Ne-am născut fiecare într-un anumit loc, într-un anumit timp, într-un anumit mediu. Am copilărit, am crescut și am trecut prin anumite întîmplări. Toate aceste fapte se adună în noi și ne pecetluiesc ființa și făptura creștină. Din ce în ce mai mult, simțămîntul că sîntem botezați, că sîntem ortodocși, că Sfînta Biserică ne este mamă sufle-

(Continuare în pag. 4)

tatea slujitorului Bisericii — și care presupune efort susținut, spirit de muncă, de jertfelnicie pentru binele semenilor, o continuă autodepășire în slujirea vieții, a mărețelor idealuri ale omenirii și Bisericii noastre strămoșești.

Apoi Înalt Prea Sfîntul Mitropolit Nicolae al Banatului s-a adresat elevilor insistînd asupra îndatoririi ce le revine de a transpune în practică toate povețele ce li s-au împărtășit.

Cuvîntul de recunoștință față de Înălții Chiriarihi a fost exprimat în încheiere de C. părinte director.

Înalt Prea Sfîntul Mitropolit Nicolae cu Prea Sfîntul Episcop Teoctist și P. C. părinte rector Isidor Todoran s-au întretinut apoi cu cadrele didactice ale școlii, asupra procesului de învățămînt și a unor probleme de interes general privind viața Bisericii și a societății. Recomandările date profesorilor ca și elevilor școlii au sfîrșit frumoasele ceasuri ale unei zile de adevărată înălțare duhovnicească.

Rep.

Sfântul Grigorie Palama

(Urmare din pag. 2)

fi trecut de la catolicism la ortodoxie. Oricum ar fi, scrierile sale ne arată cu prisosință că mentalitatea lui era profund scolastică, neortodoxă.

Dar să vedem care este învățătura lui Varlaam și foarte pe scurt răspunsul Sf. Grigorie Palama cu privire la harul divin, căci în jurul acestei învățături se duce controversa între Varlaam și Palama. Varlaam susținea că harul comun al Sf. Treimi, al Tatălui, al Fiului și al Sf. Duh și lumina veacului ce va să fie, pe care Hristos a arătat-o strălucind ca soarele pe muntele Taborului este cu totul deosebită de firea dumnezeiască și este creată.

Pentru a arăta și a vădi rătăcirea lui Varlaam, Biserica a trimis la Constantinopol pe dumnezeiescul Grigorie, ca un bun cunoscător și apărător al credinței ortodoxe. În sinodul de la Constantinopol și în cuvântările sale, Palama a combătut învățătura greșită a lui Varlaam, dovedind că lumina harului divin este necreată și veșnică. Varlaam îi răspunde atunci, că dacă astfel este acea lumină, ea este ființa lui Dumnezeu. Palama îi răspunde făcând deosebire între ființa și lucrarea dumnezeiască: cea dintâi e nevizibilă și neîmpărtășibilă, a doua dimpotrivă. Varlaam îl acuză atunci pe Grigorie Palama că afirmă două dumnezeiri, una superioară și alta inferioară. La acestea Palama răspunde că nu sînt două dumnezeiri, ci una: ființa cu lucrarea cea nedespărțită de ea.

La toate acestea Varlaam nu mai poate întreba și nici răspunde. Rușinat și condamnat de sinodul din Constantinopol, se retrage în Italia.

În tratatele și în toate scrierile sale, Sf. Grigorie Palama expune punctul de vedere al Bisericii răsăritene cu privire la valoarea științei pentru cunoașterea dogmelor Bisericii, despre rugăciunea inimii, despre vederea luminii dumnezeiești și deosebirea dintre ființa și lucrările lui Dumnezeu, despre economia întrupării Domnului Iisus Hristos, despre cinstita cruce, despre sf. icoane, cărora ne închinăm, și asupra altor învățături.

După 12 ani de arhipăstorie a mitropoliei Tesalonicului, luminatul arhipăstor este chemat la lumina cea veșnică a Taborului ceresc, iar sfințele sale moaște le lasă Bisericii pe care a păstorit-o ca o comoară neprețuită. Biserica Ortodoxă de răsărit îl-a prețuit și apreciat pentru meritele cunoștințelor sale teologice și l-a trecut în rîndurile Sfinților ei. Mai tîrziu, și mai ales în zilele noastre, cercurile teologice din apus, fie catolice sau protestante, apreciază tot mai mult la justa lor valoare învățătura eruditului ierarh al Tesalonicului, Grigorie Palama, cu privire la lumina harului divin, ca o energie necreată și veșnică.

Pentru aceste merite în zilele Postului Mare, timp de înălțare duhovnicească pentru noi credincioșii, îl cîntăm și îl slăvim zicîndu-i: „Luminătorule al dreptei credințe, întărirea Bisericii și învățătorule, podoaba monahilor, apărătorule cel nebiruit al teologilor; făcătorule de minuni Grigorie, lauda Tesalonicului, propovăduitorule al darului, roagă-te pururea să se mîntuiască sufletele noastre“.

Pr. Ion Mihu

Gînduri creștinești

(Urmare din pag. 3)

tească, apare ca o forță lăuntrică. Chiar de am uitat această simțire, ori am părăsit-o, am neglijat-o, am slăbit-o, ea niciodată nu s-a putut stinge. Viața ne dă nenumărate exemple.

Prin dragostea pe care Cerul a vărsat-o în noi prin mijlocirea mamei și pe care Sfînta Biserică o desăvîrșește, pătrunde în noi sfînta credință. Pătrunde în urechi prin cuvintele line ale cîntărilor liturgice. Pătrunde în ochi prin frumusețea altarului străbun. Pătrunde în mîni prin atingerea lucrurilor sfînte din Biserică. Pătrunde în gură prin icoanele sfințite și a Sfintei Cruci a Mîntuitorului. Ce frumoase, ce sfînte amintiri nasc în noi și o lacrimă creștină de bucurie se stîrnește în ochi, un plîns al sufletului care trebuie să fie fericit pentru că de aceea a venit pe lume Mîntuitorul Hristos ca pe noi să ne mîntuiască, să ne umple de cerească bucurie. A venit din dragoste pentru noi. „Așa a iubit Dumnezeu lumea“. Ne-a pregătit ospățul mîntuirii: „Veniți căci iată gata sînt toate“ (Luca 14, 17). Atîtea bunătăți și daruri, din clipa cînd ne naștem și pînă în ceasul adormirii.

Slujire

Parohia Săcel din părțile Sighișoarei numără șaptezeci de familii. Este o parohie îndepărtată de căile de comunicație și este situată într-o fundătură de dealuri pe care de multe ori întîlneam căprioare ce te priveau fără teamă ca și cînd ar fi trăit lingă oameni, în ogrăzile lor. Săcelenii erau dornici de a avea păstor sufleteș și de a se putea îndulci de cuvîntul Evangheliei.

De aceea, am răspuns cu bucurie la chemarea Sf. Arhiepiscopii, ca, pînă cînd vor avea un preot statornic, pe care îl și au acum, să cercetez pe acești credincioși și să le împlinesc nevoile lor sufletești. Așa se explică că în Duminica de treisprezece iulie 1969, pe vreme de ploaie, am plecat la Săcel.

Cînd am ajuns în sat și m-au văzut oamenii, mi-au zis:

— „Părinte, pe o așa vreme nu te așteptam. Nici cîinele să nu-l scoți din casă“.

Am săvîrșit Sfînta Liturghie în biserica de pe deal. Tremuram de frig dar inima îmi ardea de o bucurie lăuntrică: simțeam trăirea pentru alții, puterea dăruirii și mai presus de toate dragostea fără de care totul este doar chimval răsunător.

Am venit în această biserică unde deasupra ușii se află pe placă de mormură albă inscripția următoare: „În amintirea Luminatului Dascăl Gheorghe Lazăr 1779—1823 al cărui cuvînt înțelept a răsunit și prin aceste părți în anul 1806“.

Am venit să le vorbesc despre dragostea de Patrie și de Biserică, care se îngemănează în arderea unei mari iubiri ce izvorăște din profunzimile sufletului și ne dă țării de nebiruit. Am venit să le spun că pot fi mîndri că pe meleagurile lor a poposit cu ani în urmă Gheorghe Lazăr, marele patriot, fiu de iobag. Gheorghe Lazăr care a afirmat că: „a trecut vremea lacrimilor! Să punem capăt jugului, care îndelungă vreme a făcut din noi niște robi“. Acela care a poposit printre pandurii lui Tudor Vladimirescu, profesorul Gheorghe Lazăr, care a făcut din catedra sa o adevărată tribună de patriotism.

Ne-am rugat împreună și rugăciunea noastră a fost un mesaj de încredere în viață, de trăire creștinească sub streășina Bisericii strămoșești și sub cupola plină de lumină a Patriei noastre.

Pr. S. T.

Arta icoanelor pe sticlă

Cartea intitulată: *Arta icoanelor pe sticlă de la Nicula*, de Ioan Apostol Popescu, București, 1969, ne prilejuiește o întîlnire cu arta meșterilor iconari de la Nicula, acești artiști care au dat viață în icoanele lor unei sensibilități puternice.

Numai acest fapt și încă ar pune-o atenției noastre. Dar la aceasta se adaugă posibilitățile lui Ioan Apostol Popescu de a pătrunde în lumea minunată a acestor țărani, care reprezintă bogăția sufletească a poporului nostru.

Sfinții pictați de mîinile lor dibace coboară pentru o clipă din cerul îndepărtat, vin printre noi, devin personaje familiare nouă, trăind într-un decor, în care recunoaștem deplin coloritul locurilor transilvănene.

Sîntem bucuși să aflăm din această carte că modelul loial pentru meșterii iconari de la Nicula a fost icoana preotului Luca din Iclod.

Dar acesta nu este singurul impuls. La temelia inspirației lor stau coordonatele bogatei vieți sufletești, acelea care au determinat realizarea unor icoane ce înseamnă un moment însemnat în evoluția plastică.

Caracteristica dominantă a artei acesteia este originalitatea fenomenului. Parcă frumusețea plutea în aerul acestor locuri și fiecare pictor căuta să surprindă această frumusețe și s-o sporească.

Arta icoanelor de la Nicula înseamnă o maximă apropiere de peisajul și sufletul românesc. În această anatomie, naivă și oarecum copilărească, Blaga observa esența viziunii despre lume și viață a acestor artiști.

Icoanele de la Nicula anticipează arta unui Brîncuși sau Țuculescu. Ele dovedesc o capacitate deose-

Cugetînd că sîntem creștini, să umblăm în lumina zilei, să urmăm binele, să păstrăm iubirea de oameni, învățată de la mamă, să stăm în biserica părinților, care ne aduce atîtea mîngîieri pentru suflet.

Pr. Ioan Gh. Ivanciuc

bită de a sesiza lumea lăuntrică a omului, fiind mai meditative decît icoanele din sudul transilvănian.

Impresionează spusa iconăresei Anica Pop: „Tare mi-a fost drag a vedea eu și florile în icoane. Și le făceam florile ca să fie cinașe ca și ale cîmpului, să fie ca spălate de rouă“.

Gingașe, lucrute cu simț al culorii cu totul remarcabil, aceste icoane de la Nicula sînt într-adevăr flori ale sufletului țaranului român, flori coborînd cerul lui Dumnezeu în sufletele obișnuite dar încrezătoare într-un viitor mai bun.

Nicolae Modoiu

† Prot. onorar Iosif Pușcaș

Martî, 10 martie 1970, a adormit întru Domnul — de numai 51 ani, Iosif Pușcaș, păstorul sufleteș al bunilor credincioși din parohia Căptălan, protopopiatul Aiud, la mai puțin de un an după ce și-a văzut biserica înzestrată cu obiecte și cărți de cult, ajungînd s-o picteze frumos, iar mai apoi — la 22 iunie 1969 —, s-o vadă sfințită de însuși I. P. S. Dr. Nicolae Mladin, Mitropolitul Ardealului, și de P. S. Dr. Visarion Rășinăreanu, Episcopul vicar al Mitropoliei Ardealului, înconjurați de un sobor preoțesc din Sibiu, Aiud, Ocna Mureș și împrejurimi.

Ceea ce s-a observat ca notă distinctă în manifestările sale de preot, fie între credincioși, sau chiar în mijlocul colegilor săi de apostolat, era duhul său reținut, sensibilitatea sa de om blajin. Atît bucuriile și necazurile mai ales și le comprima în inima sa caldă, în zîmbetul său inofensiv, în spiritul resemnărilor utile, a vederilor și purtării de grijă a lui Dumnezeu. Această semnificativă interiorizare, determinată de dragoste și dăruire, de zidire sufletească, de consolidare a armoniei, a păcii și de fundamentare a unității bisericesti, i-au creat o frumoasă atmosferă peste tot: în Ohaba, în Căptălan, la Aiud, la centru și chiar la Cluj.

Înmormîntarea rămășițelor lui pămîntești s-a făcut la Căptălan, de către un mare sobor de preoți, în frunte cu C. pr. Ioan Puia, delegat al P. C. prot. al Aiudului, M. Socaciu.

Cei ce au luat cuvîntul, colegi, prieteni, cunoscuți, au subliniat calitățile sale de familist, ca soț, ca tată, care a știut să lăsa de la 3 copii ai săi o educație sănătoasă, scoțîndu-se totodată în lumină înaltele virtuți sufletești ale decedatului, marea sa demnitate umană de slujitor convins al altarului ortodox și de cetățean loial al țării, însușirile de părinte, dascăl, frate în Hristos și îndeosebi de grădinar sufleteș al credincioșilor, pe care i-a hrănit neconcent cu învățătura mîntuitoare a Domnului Hristos, i-a sfințit cu darurile Duhului Sfînt și i-a adăpat cu povețele, sfaturile și îndemnul sale părintești.

Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească!

Arhim. Varabiul Jitaru

Ocna Mureș — Alba

Din învățăturile Sfinților Părinți

♦ Trebuie să se știe și aceasta că nu se poate ajunge la măsura nici unei virtuți, dacă nu se sîrguiește cineva toată viața, cu toată puterea, spre dobîndirea ei, prin osteneală încordată și prin grijă de făptuire.

♦ Dumnezeu nu caută la binele ce se face și pare că e bine, ci la scopul pentru care se face.

♦ Este vădit că nu este milostiv cel ce s-a îndeletnicit puțin cu milostenia, nici înfrînat cel care a făcut la fel cu înfrînarea, ci cel ce s-a îndeletnicit cît mai mult și toată viața lui.

♦ Fericit cu adevărat este cel ce caută virtutea și se îndeletnicește cu ea.

(Sf. Ioan Damaschin)

♦ După cum sufletul fără trup și trupul fără suflet nu formează omul, tot astfel nu se poate vorbi de dragoste față de Dumnezeu, dacă nu este însoțită de dragoste față de aproapele.

♦ Eu numesc prieten al meu nu numai pe cel care mă laudă, ci și pe cel care mă muștră pentru a-mi îndrepta greșelile mele. Mai cu seamă acesta din urmă mi se pare că este prieten al meu și că mă iubeste

(Sf. Ioan Gură de Aur)

♦ Precum nu este cu putință să se vadă Marea Roșie pe cer în mijlocul stelelor și precum nu poate omul să umble pe pămînt fără să respire aerul acesta, așa nu este cu putință să ne curățim inima noastră de gînduri pătimase fără chemarea deasă a lui Iisus Hristos.

(Isichie Sinaitul)